

- 27 Inhabilem principem promovens dispensare creditur, et si inhabilitatem ignoret, cum idem si inhabilitatem scivisset fuisset facturus. Idem etiam si saltem inhabilitate scire præsumatur, num. 28.
- 29 Inhabilitatem etiam a defectu naturali provenientem, princeps promovendo dispensare præsumitur.
- 30 Beneficium infanti Papa conferens, dispensare præsumitur, aliis tamen ab hac opinione dissentientibus, nu. 31.
- 32 Derogatio expressa iuris communis, an in Papa requiratur.
- 33 Habilem non dicitur princeps reddidisse eum, quem in officio iam existentem illud exercere permittit.
- 34 Banniti toleratio, & patientia principis, non arguit banni revocationem.
- 35 Inhabilem non præsumitur dispensare princeps per substitutum promovendo. Idem si existimare potuit eum ab alio fuisse habitatum, num. 36.
- 37 Inhabilem promovens princeps ob necessitatem non præsumitur dispensare.
- 38 Inhabilem dispensare princeps censetur, quando rescriptum aliquid aliud operari non possit.
- 39 Inhabilem non præsumitur dispensare princeps, faciendo quod est fieri consuetum.

PRÆSUMPT. XX.

HIC locus opportunus est, ut differamus quando Princeps prouehedo inhabilem ad magistratum & dignitatem præsumatur iurisdictionem ei contulisse, atque ita dispensasse, eumque habilem reddidisse. Quia in re distinguendi, atque constituendi sunt aliquot casus.

- 1 Primus est, quando in inhabilitas fuit expressa in literis promotionis. Hoc in casu præsumitur principem dispensasse, & inhabilem illi reddidisse. Ita censuerunt Oldrad. in consil. 328. num. 3. & in consil. 329. numero 2. Batrius in proem. decretalium, col. 5. vers. ubi exigitur consensu. Bellamer. in concl. 363. & in concl. 727. Roman. in consil. 317. Felin. in cap. si quando, num. 6. vers. die ergo sic, & in cap. non nulli, num. 12. de refer. & in cap. cum vigesima, num. 5. de offic. deleg. loa. de Selua in tract. de beneficio, in 3. parte, q. 8. nu. 40. Ant. Gabriel. in suis conclusionibus, lib. 1. tit. de præsumpt. conclus. 8. num. 2. Et receptissima horum sententia confirmatur magis auctoritate eorum, qui fortius dixerant sufficere clausulam, ex certa scientia, qua de re statim dicemus. His constat ab hac recepta sententia male dissentisse Calderin. in consil. 8. de rescript. & in consil. 22. de regula.
- 2 Secundus est casus, quando in inhabilitas non fuit expressa in ipsis literis promotionis, sed fuit quidam adiecta clausula, ex certa scientia. Hoc in casu præsumitur etiam dispensatum, & sufficere hanc tacitam expressionem inhabilitatis, scripserunt gloss. in e. statutum, in verbo, literarum, de referip. in 6. & in e. 2. eod. tit. Card. Zabara. in consil. 117. Bald. in l. impetrata, col. 1. C. sent. rescin. non posse, & in c. 1. col. 1. per quos fiat inuest. Rom. in consil. 216. num. 7. vers. in quo quidem. Felin. in c. cum vigesimo, nu. 12. vers. contra in puto, de off. deleg. idem in c. si aliquando, col. 1. de sentent. excom. & in c. cum inter, col. 1. de except. Crot. in c. 1. nam. 52. vers. primus casus, de constit. in 6. & Gram. in consil. 48. col. vlt. in citulis. Ceterum ab hac opinione dissentunt permulti, qui verius existimant, non præsumi principem dispensasse super inhabilitate ex sola clausula ex certa scientia, nulla facta mentione ipsius inhabilitatis. Ita sane scripserunt Cald. in consil. 8. in tit. de regul. Oldr. in consil. 23. col. 1. & in consil. 26. col. 1. & nu. 6. Fel. in c. nonnulli, num. 2. de referip. & in cap. præterea, nu. 8.

de testibus cog. lo. de Selua in tract. de benef. scio. par. 3. qua. 8. num. 48. & Ant. Gabr. in d. concl. 8. num. 8. scribit, ita hodie obseruari. Idem sentit post alios Tiraq. in tract. de nobilitate, q. 6. num. 24. cum dixit, q. si Princeps appellat nobilem eum, qui p. beatus est, non præsumitur eum fecisse nobilem. Et horum quidem sententia ea ratione primum fulcitur, quod in dubio non præsumitur principem f. velle vno momento subuertere legis dispositionem, l. si quando, in prin. C. de inoffic. testam. Clausula ergo f. ex certa scientia, solum operatur circa substantiam gratiæ, præsupposita personæ habitate, & circa verè ignorata clausula ex certa scientia nihil operatur, vt tradunt Bal. in l. impetrata, col. 3. C. sent. rescin. non posse, & ad rem nostram Fel. in c. cum inter, num. 5. vers. intellige, de except.

Et præterea dispensatio f. super inhabilitate requirit iustam causam, alioquin non esset dispensatio, sed dispensatio, c. ex tenore, de temp. ordin. & post alios responderunt Curt. Senior in consil. 19. viso, col. 2. vers. agredior secundum. Brun. in consil. 15. num. 8. & Soc. Lup. in consil. 120. num. 18. lib. 2. causa autem non præsumitur, cum sit quid facti, iuxta l. in bello, §. facta. ff. de capt. & postlim. reuert.

Tertius est casus, quando f. inhabilitas ista non fuit expressa in literis promotionis, nec etiam fuit adhibita in literis ipsis illa clausula, ex certa scientia, sed tamen constat principem scivisse a se promotum fuisse inhabilem. Hoc in casu præsumi super ea inhabilitate dispensatum, scripserunt Barr. in l. Barbarius, num. 12. ff. de off. prætor. & in l. 2. n. 2. C. si seruus, aut liber, ad decur. aspira. l. 10. Bald. in l. Imperialis, §. si miles, C. de nupt. Imol. in l. quidam consulebat, col. 4. vers. sed verius, ff. de re iudic. Bellamer. in concl. 333. idem in concl. 797. col. 2. vers. patet primum, & in concl. 795. nu. 6. vers. sed nunquid, Rom. in consil. 216. num. 7. vers. aliquando vero. Abbas in c. cum in cunctis, §. inferiora, col. 3. & in c. in nouit, col. 4. de elect. Alex. in l. quidam consulebat, num. 8. & n. 10. ff. de re iud. & consil. 138. nu. 17. lib. 1. Fel. in cap. præterea, nu. 9. de testibus cogend. Ia. in l. Barbarius, num. 10. ff. de off. prætor. Ruin. in consil. 85. nu. 9. lib. 3. 10. Staphileus in tract. da literis gratiæ, in tit. de vi, & effect. clausula f. in verbo, subsequente, nu. 15. Puteus in decis. 448. lib. 1. qui declarat, sic & Parisius in consil. 44. n. 15. & n. 18. lib. 4. Ant. Gabriel. in suis conclusionibus, lib. 1. in tit. de præsumpt. conclus. 8. num. 1. vers. tenendo primam, Crauetta consil. 958. num. 16. cum quo de eadem facti specie respondit Soc. Lup. in consil. 60. nu. 13. lib. 4. Eandem sententiam probauit eruditissimus Did. Couar. in cap. peccatum, parte 2. §. 8. vers. hinc etiam expendi, de regul. iur. in 6. Et hos sequutus sum in consil. 42. 1. num. 21. His constat hanc esse receptam sententiam et si ab ea differant nonnulli congesti a Natta in consil. 492. nu. 29. & in consil. 420. nu. 1. & communis illa sententia fulcitur primo de xl. l. Barbarius, in ff. de officio prætor. Barbarius Philipp. què Suidas in dictione, & postea Barbarius historiam enarrans, appellat, cum seruus esset, Prætorum Romæ gessit, cumque detecta aliquando fuisset illius seruitus, dubitatum fuit, an gesta ab illo rata essent. Diffinit Vlpianus humanitate potius quam iure, ea fuisset rata, quæ gessit, quando sui iuris latuit. De detecta verò seruitute raturata fuisse omnia, cum populus ipse Romanus, & multo magis princeps, Barbarium ipsum prætorum fungentem libertate donasse videatur. Hoc responsum doctè explicant ex receptionibus Antonius Contius lib. 1. disput. iuris civilis, c. 2. Franc. Hotoman lib. 1. quaest. 11. c. 17. & ad rem nostram magis Crau. consil. 937. nu. 1. col. 5. qui ostendit, ibi scientiam tacitam inhabilitatis statusis perq. fuisse, vt censeretur dispensatum. Hanc quoque sententiam probat ex l. quidam consulebat, in fine, ff. de re iudic. vbi idem Vlpianus

- 8 Vlpianus respondit, quod f. prætor, aut c. sul minor ius dixit, idcirco valet, quia princeps qui ei scienter magistratum dedit, omnia eum gerere decreuit, atq; ita minorem illum ad magistratum habilem reddidisse præsumitur. Nec ibi inhabilitatis expressionem in literis requirit, vt declarat Crauet. in d. consil. 958. num. 13. post Oldra. consil. 25. in fine, ita pariter in l. quæro, §. vlt. ff. de testa. tut. seruus a domino scienter tutor datus, & libertatem, & tutelam obtinet. Præsumitur enim libertate donatus, cum tutor datur, sic etiam in l. idem Vlpianus, §. vlt. ff. de exculat. tutor. Cum princeps permittit tutori vt alio domicilium transmigret, a tutela muneris eum exculare voluisse præsumitur. Est simile diffinitum in l. pen. C. de necess. seruus hæred. instit. vbi seruus hæres institutus, præsumitur prius manumissus. Ita etiam in l. bonorum, C. qui admittit ad bon. poss. deb. resposum est.
- 9 prætorum scienter f. decernentem bonorum possessionem pupillo, qui alioquin sine tutore agnoscere non poterat, eum bonorum possessionem facere, cum præsumatur impedimentum illud tollere. Est etiam simile, quod dicimus, quod f. si miles sciens se habere filium, alium instituit, tacite filium ex hæredate præsumitur, vt dicatur sustulisse impedimentum institutionis, l. sicut, C. de testam. milit. l. si patronus, in prin. & l. Paulus, §. vlt. ff. de bon. liber. & §. sed si in expeditione, in l. institut. de ex hæred. libero. Ex prædictis inferitur rectè sensisse illos, qui scripserunt, quod si Pontifex f. maximus scienter confert alicui beneficium, ob aliquod temporale, præsumi eum eo dispensasse, quo ad penam simoniae. Ita Syluester Prierius in summa, in verbo, simonia, §. 4. & §. 13. Petrus de Palude in 5. sent. distinct. 25. qua. 4. Felyn. in cap. 1. de simon. & in cap. de cetero, col. vlt. de re iud. Card. à Turrecremat. in cap. latorem, num. 1. q. 4. D. Soto de iustit. & iure, lib. 9. q. 5. art. 2. ad finem, & qua. 8. art. 2. & Didac. in cap. peccatum, in 2. parte, §. 8. vers. hinc etiam, de reg. iur. in 6. & si ab his dissentiant Abb. in cap. 1. de simon. Adr. quodlib. 9. artic. vlt. vers. ad quartum. Io. Maior in 4. sent. dist. 25. q. 3. col. 1. pen. & Caiet. in 2. 2. q. 100. art. vlt. de simon. sup. q. 1. non est.
- 10 Hinc etiam rectè censuit Abbas in c. 2. num. 3. de scilicet. ex rex. in cap. præterea, de testibus. & ibid. Fel. in 6.
- 11 quod Pontifex f. ordinando scienter in factum, præsumitur illum restituere famæ, idem dixit gloss. in cap. cum autem, 43. distinct. & illam secuti sunt Bal. in l. Imperialis, §. si miles, C. de nupt. & Alexand. in l. quidam consulebat, nu. 8. ff. de re iud. qui & illud dixerunt, quod si f. Papa sciens aliquem spiritum promouerat ad episcopatum, præsumitur eum eo dispensasse, & idem respondit Barbar. consil. 26. col. 3. lib. 2. Ia. in l. Barbarius, numer. 13. ff. de off. prætor. Dec. in cap. si quando, numer. 5. de rescript. non est non mutuo, ubi dicitur, loy. in l. vlt. Idem etiam scripserunt Io. de Selua in tract. de beneficio, in 3. parte, qua. 8. num. 3. 1. Paris. consil. 44. num. 13. lib. 4. Gigas in tract. de pensionibus qua. 16. num. 12. & Quintilianus Mandosius ad regulam cancellariæ, de idiomate, q. 5. num. 4. Rebuffus in praxi beneficiorum, in tit. de dispens. num. 7. Gramm. in decis. 8. nu. 8. Huc pertinere, quod tradit Cardinalis Tacobartius in tract. de concilio, lib. 4. tit. 4. num. 27. cum dixit, Pontificem præsumi dispensasse in crimine simoniae cum eo, quem certo scivisset emisse beneficium, idem de concessione gratiæ ad beneficia secularia, & regularia, in titulum, quod scilicet, Papa sic scienter concedens dispensasse præsumitur. Ita tradit Quintilianus Mandosius in tract. de signatura gratiæ, in verbo, dispensationes, q. 1. num. 601.
- 12 Huc spectat quod scripserunt Iuola in elem. si Romanus, nu. 8. & ibidem apertius Bonifacius Vitalibus numer. 30. & num. 10. de præben. quod si Pontifex scienter confert beneficium f. curatum, habet etiam aliud simile, præsumitur dispensasse super incompatibilitate. Huc etiam

facit, quod respondit Roman. consil. 207. col. 1. quod Papa sciens impedimentum f. matrimonij, si concedit eos contrahere, dicitur dispensationem concedere, & Rom. secuti sunt Felyn. in cap. præterea, num. 9. de testibus. Dec. in consil. 614. in fin.

Hinc respondit Ruin. consil. 85. num. 9. lib. 4. quod si princeps promouet bannitum f. ad honores, & dignitates, ad quas alias assumi non possunt banniti, præsumitur eum eo dispensasse. Sed quomodo procedat declarari in consil. 275. num. 49. 5. col. 3. & accedit Surtus consil. 27. num. 17.

Huc facit, quod si princeps committit f. simpliciter causam, a qua scit bis fuisse appellatum, videtur appellationem admisisse, etiam si alias tertio non posset prouocari. Ita Butr. & Imol. in c. sua nobis, de appel. Alex. consil. 72. lib. 2. Ia. in l. Barbarius, numer. 12. ff. de off. prætor. & Fel. in c. cum inter, num. 4. de except. Huc etiam pertinet, quod decidit Afflic. in decis. 320. nu. 8. principem concedendo scienter feudum monacho, f. præsumi dispensasse vt possit seruire per substitutum, & idem dicimus quando mulieri concessit, confert quod respondit Bald. in consil. 248. Quæritur vtrum, col. 1. vers. item d. donatio. lib. 1. Principem donantem suæ concubinae eam habilem reddere ad acquirendum. Idem respondit ple Bald. in consil. 262. Recolo. lib. 1. vers. Præterea quando Princeps, eod. lib. 1. repetitum in consil. 456. lib. 5. simile respondit Plotus in consil. 19. num. 51. Principem alienantem immobilia extero, & forensi censeri eum reddere habilem ad acquirendum, & ob id cessare hoc in Dominio Mediolanensi dispositionem nouæ constitutionis in tit. de penis, §. collegijs.

Ceterum dubitari hic contingit, quomodo hæc principis scientia possit probari? Et probari posse confessione ipsius inhabilis respondit Crauet. consil. 918. num. 18. Item testib. Crauet. numer. 18. & alijs modis quibus scientia probatur & præsumitur, vt dicemus infra in fin. lib. 6. vbi de scientia præsumenda agemus, & quando agitur de facto proprio principis, Crauet. d. consil. 958. num. 20. in l. 1. de testibus cogend. lib. 8. num. 1.

Quartus est casus, quando princeps ignorans alicuius f. inhabilitatem eum eligi, vel promoueri, hoc in casu, an eum eo dispensasse præsumatur, disputatio non est leuis inter DD. Vna fuit opinio eorum, qui scripserunt, dispensasse f. præsumi, ita glo. in l. Barbarius, ff. de offic. prætor. & communem esse opinionem restatur Rom. in consil. 16. nu. 7. vers. aut promouet. & ij quidem adducti sunt ex d. I. quidam consulebat, ff. de re iud. quæ simpliciter, & indistinctè loquitur. Rursum promotionis causa creditur virtus, & probitas promoti, l. §. creditur enim ff. de off. prætor. ob quam quidem causam satis est verisimile, quod etiam si princeps ipse sciuisset vitium, inhabilitatemque promoti, eum nihilominus promouisset, stante eius virtute & probitate, dicit l. Barbarius, vers. & si sciuisset, ff. de off. prætor. qui cõtrarium probat.

Altera fuit opinio eorum, qui existimant, principem non præsumi hoc in casu dispensasse. Ita Innoc. in eum dilecti, de electio. & ij quidem adducti sunt eodem responso Vlpian. in d. l. Barbarius, in fin. vers. & si sciuisset, Dixit Vlpia. quod si populus Romanus sciuisset Barbarium illum Philippum seruum fuisse, & illum prætorum decreuisset, eum liberum fecisset, sensus est quod tanta erat populi Romani potestas, vt nõ modo euehere potuerit seruum ad prætorum, sed etiam si sciuisset esse seruum, & ei prætorum decreuisset, liberum eum fecisset. Ergo contra, seruus libertate donatus non dicitur, si ignoranter promouetur.

Tertia fuit opinio f. Rom. consil. 216. nu. 8. qui ita conciliando prædictas opiniones distinguit. Aut certum est, quod si Princeps promovens sciuisset promoti vitium, &

inhabilitatem, nihilominus est promouisset, & tunc præsumi debet cum illo dispensasse. Ita procedit prima illa opinio, & ita intelligitur d. l. Barbar. in illis verbis, est scilicet, & si male, Rectius dici potest, concessum censeris, quod verisimiliter concessisset, si de eo fuisset interrogatus, gloss. in l. tale pactum, §. vii. ff. de pact. Aut verò est dubium, quod si sciuisset princeps vitium, & inhabilitatem promoti, non fortè promouisset, & hoc casu non præsumitur dispensasse, ita procedat opinio Innoc. per tex. in c. si eo tempore, de rescript. in 6.

Extenditur nunc primò prædicta præsumptio, vt lo- 24 cum habeat etiã in inferiori a supremo principe, qui tamen habeat facultatem dispensandi in habilem. nã & is promouendo dispensare cum eo præsumitur. Ita de capitulo canonicorũ, quod certis in casibus potest dispensare, scripsit Spec. in tit. de dispensat. §. sunt quoque, in fi. Idem de episcopo, & ceteris respondit Oldr. in consil. 329. nu. 4. & §. & consil. 331. nu. 3. ex c. ecclesia, 16. q. 1.

Et hinc docuit Bal. in l. eam quam, nu. 39. C. de fideicom. quod si comes Sabaudia scienter concedit feudũ spurio, præsumitur cum eo dispensare, vt feudum retinere possit, quod aliàs non possit. Idem Bald. in consil. 248. Queritur vtrũ, lib. 1. qui de duce Mediolani sic respondit, & late Crauer. consil. 958. nu. 7. lib. 5. vbi de Duce seu Marchione tunc Mantuæ. Et hæc quidem est magis recepta sententia, etsi ab ea dissentiat Nat. in consil. 402. nu. 6. & nu. 25. vers. & ex prædictis, qui recenset Bald. & alios, & aduersus Natã de eadem facti specie interrogatus respondit prædicto in loco Crau. & simili in casu sic etiam ego respondi in consil. 421. nu. 18. lib. 5. vbi disserui de legato facto a principe filio suo spurio, sic et respondit Paulus Leonius consil. 12. Hæc tñ extensio in-

25 telligitur, & locũ habet, qñ hic inferior a principe promouet hunc in habilem adhibita causa cognitione. Nã illa necessaria videtur, vt dispensasse præsumatur, ita gl. 1. in c. 2. de schismat. vbi Host. Io. Andr. Butr. Anch. Cardin. Abb. num. 3. & Io. de Anan. col. 1. adem scripserunt Imola in l. quidam consulebat, col. 3. ff. de re iud. & ibid. Caltr. num. 8. vers. allegatur etiã ista lex. Fel. in c. præterea, nu. 8. de rebus cogen. in c. cum inter, col. 2. in fin. vers. in hoc posset in fin. de excep. lal. in l. Barbarius, nu. 14. de off. prætor. Dec. in c. si quando, num. 5. vers. secus est in inferiori, de rescript. Gram. in decil. 81. nu. 9. qui communem esse opinionem asserit. His addo Ioan. de Selua in tract. de beneficio, in 3. par. quæst. 10. nu. 24. & Gammarũ in tract. de auctoritate legati a latere, lib. 10. nu. 314. Ita & Navar. in consil. 2. nu. 4. tit. qui filij sint legit. lib. 4. qui requirit expressam dispensationem.

26 Extenditur secundo, vt procedat, etiam si princeps ignoret inhabilitatem promoti, si modò certum est, quod idẽ fuisset facturus, si sciuisset eum in habilem. Ita Bart. in l. 2. nu. 3. vers. ex quo nota, C. si seruus vel liber ad decurio, aspira. lib. 10. Imola in l. quidam consulebat, col. 2. vers. cum verò non requiratur, de re iud. Rom. in consil. 216. nu. 8. vers. mihi autem. Ant. Gabr. in suis conclus. lib. 1. tit. de præsump. conclus. 8. nu. 6. adducti omnes ex l. Barbarius, ibi, etsi scisset, ff. de off. prætor.

27 Extenditur tertio, vt procedat non solum, qñ quando princeps scit verè eam inhabilitatem, sed etiam quando præsumitur scire. Ita Bart. in d. l. 2. C. si seruus, vel liber ad decurio, aspira. lib. 10. Paris. in consil. 44. nu. 18. lib. 4. Ant. Gabr. in d. concl. 8. nu. 16. & late Crau. consil. 958. nu. 21. & 22. vbi diluit contraria argumenta Natã dissentientis.

28 Extenditur quarto, vt procedat etiam qñ quãdo in habilitas prouenit a defectu naturali, sicuti qñ Pontifex Max. sciens aliquem esse infantem, vel puerum, ei confert, vel conferri mandat beneficium. Nam cum eo dispensasse præsumitur. Ita Gemiv. in c. si eo tempore, nu. 5. de rescript. in 6. & apertius Bal. in l. impetrata, num. 6.

C. sententia rescindi non possit, dixit, quod si Papa confert beneficium in infanti coram se existenti, præsumitur cum eo dispensasse. Idem Bal. in c. cum adeo, col. 4. de rescript. dixit, (sufficere Papam exprimeret aetatem imperfectam), vt præsumatur super ea dispensasse, idem affirmarunt Imol. in l. quidam consulebat, col. 2. & ibi Alex. nu. 7. de re iud. Barbar. consil. 26. col. 3. vers. & faciat, lib. 2. Rebus. in praxi beneficiorum, in tit. de dispensationib. num. 14. & Ant. Gabriel. in suis conclusionib. lib. 1. tit. de præsum. conclus. 8. num. 8. & his accedit Bellamera in decil. 728. incipit, si existens, cum decidit, quod stante constitutione Pontificia, quod minor quatuordecim annis non possit obtinere canonicatum, & thesaurariam, si ipse summus Pontifex rescriptis pro eo, qui minor est ea aetate, adiecta clausula, quod si thesauraria est dignitas, talis dispenset secum super aetate, præsumitur ex hoc dispensasse super aetate, etiã quoad canonicatum. Et hanc sententiam visus est etiam sequi Fel. in c. cum inter, num. 4. de excep. Idem scripserunt Io. de Selua in tract. de beneficio, par. 3. q. 8. num. 42. & ibid. num. 43. secutus est Bellamer. prædicto in loco, & Gammar. in tract. de auctoritate legati a latere, lib. 10. num. 306. Eandem opinionem probauit Oldr. vel verius alter ignotus nomine inter responsa ipsius Oldrad. in consil. 328. & 329. & 330. & 331. & ego ipse notabili in casu sum secutus in consil. 421. nu. 22. lib. 1. vbi retuli similem casum. Ceterum ab hac

30 traditione dissentit idem Oldr. in consil. 325. 326. 327. & consil. 332. num. 6. & 7. Hæc enim & superiora responsa, inuicem contraria, de eadem causa reddita fuerunt, & Bald. in c. 1. in princ. nu. 3. per quos fiat inuestitura, visus est sequi Oldr. apertius Calder. in consil. 8. in tit. de rescript. cum respondit, quod si Papa scienter confert beneficium curatum aetate minori, non dicitur cum eo dispensasse, nisi adijciat clausulam, ex certa scientia. Idem sentit Crot. in c. 1. nu. 53. de consuet. in 6. Existit tamen potestatem huius opinionis rationes leues esse. Nam prima illa ratio, qua visus est Oldr. in d. consil. 325. num. 1. quod requiratur in Papa expressa derogatio iuris communis non est vera, quia satis est, quod faciendum actum iuri eõi contrarium, ab eo recedat, vt in casu d. l. quidam consulebat, de re iud. non est etiam vera secunda ratio Oldrad. in d. consil. 325. num. 2. quod in Papa dispensante cum puero ad beneficia, requiratur causa. Non inquam est verum, quia ad libitum potest dispensare, ex quo vitium nõ est naturale. Non etiam obstat, quod idem Oldrad. in consil. 326. nu. 14. inquit, hoc esse vitium natura, quod tolli non potest. Et ob id non esse in hoc Pontifici parandum, dixerunt Bal. in c. cum adeo, nu. 10. de rescript. Fel. in c. si quando, num. 4. eod. tit. & Io. de Selua in tract. de beneficio, parte 3. quæst. 8. nu. 44. nam respondetur, hoc vitium, vel verius impedimentum non esse naturale, vt tolli non possit, alioquin nec in casu d. l. quidam consulebat, de re iud. dici posset dispensatum.

Declaratur primò hæc præsumptio, vt nõ habeat locum, quando princeps facit aliquem actum positium, vt puta, quando scienter promouet aliquem ad officium, vel beneficium, secus verò, si non ad factus positium, vt si solum patitur aliquem iam in officio existentem interdum exercere. Nam tunc dicitur illum reddidisse habitum. Ita Imola in l. quidam consulebat, col. 3. vers. aut princeps. de re iudic. Abb. in c. veniens, vers. quidam sunt actus, de filijs presbyt. Socin. Sen. in consil. 99. col. 3. vers. sed respondeo, lib. 3. Ruin. in consil. 85. nu. 9. vers. secundus casus, lib. 3. qui exemplum affert de bannito tolerato a principe. Non enim sola hæc patientia arguit banniti reuocationem, Ant. Gabr. in dicta conclus. 8. nu. 18. His addo Felin. in c. præterea, num. 8. vers. quod actus, de testib. cogen. Io. de Selua in tract. de beneficio, part. 3. q. 8. num. 49. & q. 10. num. 25. Conferunt, quæ scripsi supra lib. 1. q. 2. & similib. comprobant Ruin. prædicto in loco,

in loco, & ego ipse in consil. 275. num. 50. lib. 3. Declaratur, secundo, vt non procedat hæc præsumptio 34 qñ quando princeps promouet per substitutum. Nã tunc non præsumitur dispensare cum illo in habili. Ita respondit Rom. in consil. 216. num. 8. vers. aliquando verò, quæ secutus est Gram. in decil. 81. num. 11.

Declaratur tertio, vt non procedat hæc præsumptio, 35 quando princeps potuit existimare illum in habilem fuisse ab alio habitatu, vtputa a principe suo, qui hoc facere poterat, Ita Soc. Sen. in d. consil. 99. col. 4. vers. secundo respondeo, lib. 3. Gabr. in d. concl. 8. nu. 19.

Declaratur quarto, vt non procedat hæc præsumptio 36 quando princeps ob necessitatem promouet in habilem. Nam tunc non præsumitur cum eo dispensasse, & per petuò habilem reddidisse. Ita Bart. in l. 1. in fin. C. qui & a quibus, & respondit Ruin. in consil. 85. col. pen. vers. & istud confirmat, lib. 4. quem secutus est Gabr. in d. conclus. 8. nu. 20. Exemplum affertur, quando urgente necessitate, vt quia nullus magis idoneus reperiebatur, fuit in habili promotus ad decurionatum. Et Ruin. secutus sum in consil. 275. nu. 56. lib. 3.

Declaratur quinto, vt procedat hæc præsumptio, qñ 37 rescriptum non possit aliquid aliud operari, secus si et quid minimum operari potest. Ita Oldr. in consil. 332. nu. 8. Rebusus in praxi beneficiorum, in tit. de dispensat. nu. 8. Gabr. in d. concl. 8. in fine.

Declaratur sexto, vt non procedat hæc præsumptio, 38 quando princeps facit qñ quod est fieri consuetum, sicuti quando pontifex salutat excommunicatum, vel ei dat delegatum, vel quid simile fieri solitum, vel ei dat delegatum, vel quid simile fieri solitum, non tamen præsumitur eum absoluisse ab excommunicatione. Clem. si summus, vbi gloss. in verbo, approbare, de sen. excom. & Oldr. in consil. 328. num. 2. in fin. Conferat text. in l. libertus aduersus, ff. de in ius voca. quo loci annotauit Ang. qñ princeps dando iudicem delegatum supplicanti, non reddit eum habitum ad agendum. Et Angelum secuti sunt Felin. in c. præterea, num. 7. vers. secundo dic, de testib. cogen. Ruin. in consil. 85. num. 15. lib. 4. qui egregie explicat, & Dec. in c. si quando, nu. 5. de rescript. & si eo in loco aliter intelligat d. Clem. si summus. Et Ias. quoque in l. Barbarius, num. 23. ff. de off. prætor. aliter interpretatus est verba Angeli.

39 Quintus est casus, quando princeps, qui promouit in habilem non erat verus, & legitimus princeps, sed tyrannus manifestus, & notoriè. Hoc casu gesta ab illo promoti in habili nil valent, cum nec dicitur is dispensatus. Ita declarando d. leg. Barbarius, ff. de off. prætor. docuit Bald. in l. 2. nu. 83. C. de seruit. & aqua. quem secutus est Ruin. in consil. 48. num. 2. & num. 11. lib. 4. qui declarat.

Jurisdictione, vel imperio alicui a principe delegato, quando eius industria electa præsumatur, ut is alteri sub delegare minime possit?

S V M M A R I V M.

- 1 Delegatus a principe potestatem subdelegandi habere censetur. Fallit si persona illius industria electa sit. nu. 2.
- 2 Delegati industriam electam esse, quibus consistere possit.
- 3 Delegati industria in causa graui, & ardua electa præsumitur.
- 4 Imperium merum, vel etiam mixtum, commissum alicui, non potest alteri demandari.
- 5 Industriam persone electam vis etiam verborum indicat, num. 7. 9. 10. 11. 13. 17. 16. 17.
- 6 Delegatus princeps quando non potest vicis suas alteri delegare.
- 7 Verba geminata quando aliquem pariter affectum.

14 Visitare in fessu personaliter, non potest per alium id facere. 18 Subdelegationem partium conuentione permitti, quando ab ipsarum partium voluntate negocium dependet.

P R A E S V M P T. XXI.

C V M princeps alicui jurisdictionem, vel imperium mandat, is delegatus potestatem subdelegandi habere dicitur a iudice, C. de iudic. vbi late Dd. Verum qñ delegati electi in industria, subdelegare is non potest, sicuti tradunt oēs in d. l. a iudice, & in c. vlt. §. vlt. de off. deleg. Delegati autem in industriam electi consistere potest, præsumptionibus, & coniecturis, ductis a qualitate facti delegati, & a verbis ipsius delegationis.

Prima itaque est coniectura, & præsumptio, sumpta a qualitate facti, sicuti qñ quãdo causa grauis, & ardua delegata fuit. Nã tunc præsumitur ita electa industria personæ, vt delegare is alteri minime possit, c. is cui, de off. deleg. in 6. Iason in l. more, num. 65. de iurisd. om. iud. & scripsi in lib. 1. de Arbit. iud. q. 68. num. 15. & ibidem num. 13. idem esse affirmavi, quando factum est variabile, atque ita qñ mandat factum non determinatum, ex c. vlt. §. vlt. de offic. deleg. Id quod docuit, & Bart. in d. l. vlt. ff. de diuers. & temp. præscr. cum dixit procuratorem non posse alium substituere, quando factum sic indeterminatum fuit ei commissum. Qua de re attingam infra in præsumpt. 38. Idem Bald. in l. vnica, §. non autem nu. 7. C. de cad. toll. dixit, in facto non determinato, ceteri datum arbitrium illi mandatario, quod sanè arbitrium alteri mandari nõ potest, l. in compromissis, ff. de arbit. Ias. consil. 89. num. 4. lib. 3. Natã in consil. 163. num. 10. & consil. 164. nu. 22. lib. 1. Et hinc dicimus, magistratus, quibus merum imperium, vel et mixtum est commissum, non posse illud alteri mandare, eum ob causam grauitatem censetur electa illius industria, sicut scripserunt Bart. & alij multi in l. 1. in 2. notab. ff. de offic. eius, cui mand. est iurisdic. quo in loco Decius existimauit, duo ibi concurrere, grauitatem scilicet causarũ, & personæ excellentiam, cum non nisi maioribus magistratibus imperia hæc mandentur. Dicebam aliquãdo, quod imò concurrat, & ibi verba, quibus constat electam esse personæ industriam, nempe quod meri, & mixti imperij causæ, specialiter commissæ sunt maioribus his magistratibus, vt significant illa verba d. l. 1. de offic. eius, ibi, quæcunque specialiter, & c. specialiter, id est, nominatim, vt rectè exponit Ale. lib. 2. paradox. c. 3. n. 3. Cui autem specialiter alicui demadatum est negocium, electa censetur illius industria. l. inter artifices, ibi, specialiter, ff. de solut. & mox dicemus.

Secunda est coniectura & præsumptio ducta a verbis, vt si est actum, quod ipse faciat. Hos adus appellat Bal. in l. vnica, §. non autem, nu. 6. C. de cad. tollen. formaliter insertos, hoc est, per datam formam. Et tunc ob vim verborum censetur electa industria personæ, d. l. inter artifices, ibi, specialiter, ff. de solut. Est enim (vt admonui supra) idem dicere, specialiter, quod nominatim. Et idem est, ac si dixisset, quod suis manib. id faciat, quibus verbis censetur electa personæ industria ad l. vnica, §. non autem, vers. si verò talis erit verborum, C. de cad. tollen. Id quod affirmarunt, & gl. in c. quicunque, de hæret. in 6. Bart. in l. probatorias, C. de erogat. milit. anno. lib. 10. Ias. in l. is qui pro emp. nu. 374. ff. de vfua. cum dixerunt, quod si negocium fuit mandatũ alicui, vt is suis manibus exequatur, eius industria electa præsumitur, atque censetur. Idem quoque scripserunt Purpur. in l. 1. num. 1502. & ibid. Paul. Orias. num. 47. ff. de offic. eius. Ea est ratio, quod his verbis personaliter committum est negocium. Et propterea affirmant commemorati interpretes, quod, & si alias delegatus princeps possit vicis suas alteri mandare, non potest, quando suis